

ELS MALNOMS DE SANT ANTONI DE CALONGE

Maria-Mercè COSTA

En realitat, el títol d'aquest article hauria de ser «Aproximació als malnoms de Sant Antoni de Calonge». Perquè el fet és que, si bé hem pogut aplegar en una llista cent malnoms, no ens ha estat possible, fins ara, de conèixer els seus orígens i, tal vegada, la seva evolució. Potser algun dia hom podrà completar aquest estudi. Per ara, doncs, ens limitem a publicar aquests malnoms, tal com ens han arribat al llarg del temps.

La localitat de Sant Antoni de Calonge, al Baix Empordà, té una història molt breu. Gairebé es redueix a tot el que en diu l'historiador calongí Pere Caner en una nota publicada a la revista *Proa* de Palamós, el 19 de juny de 1957, plana 9: «Naixença i creixença de Sant Antoni».

El poble es formà vers les darreries del segle XVII, vora una platja allargada de la badia de Palamós, com a conseqüència de la migració d'alguns habitants de Calonge, la vila situada terra endins, a l'altra banda de l'actual carretera que uneix Palamós amb Sant Feliu de Guíxols. Es constituí com un barri de la vila i s'anomenà, al començament, Botigues de Sant Antoni. D'aquell primer nucli, n'ha quedat el record a les llindes de pedra d'alguns portals, tots ells amb inscripcions i dates del segle XVIII.

Les cases eren generalment baixes i solien tenir un pis. Moltes d'elles tenien al darrere un pati i, a vegades, un hort. Altres vegades l'hort era al davant, separat de la casa per l'amplada del carrer, i sovint tenia un pou que es veia coronat per unes característiques aspes de molí.

D'una manera natural, les edificacions van anar constituint una successió allargada tot seguint la línia de la platja. I així es formaren també els tres o quatre carrers més importants, com el de Sant Antoni, conegut per molta gent del poble com «carrer de Davant»; el que seguia paral·lel, entre el primer i la carretera, conegut també com «carrer de Darrere»; el carrer de la Pesca, dit també carrer Vermell (o *Vermei*, segons la parla del lloc, que solia canviar la «ll» per la «i»). Amb el temps es formà una plaça, cap al mig del carrer principal, i s'hi construí una església, que actua com a parròquia des del 1923.

Semblaria normal que els habitants d'aquest poble es dediquessin a la pesca o a altres aspectes de la vida de mar. De fet, fou així per a una part d'ells. Però molts d'altres visqueren de l'agricultura, ja fóra dels horts, o bé dels camps que tenien enllà de la carretera, al pla que els separava de Calonge. D'altres, encara, esdevinqueren obrers de la indústria del suro i treballaren a les fàbriques establertes a Palamós i, fins i tot, al mateix poble de Sant Antoni.

L'evolució del poble ha estat definitiva dins el nostre segle xx, i no gaire diferent de la que ha afectat les localitats costeres d'aquella i de moltes altres comarques. L'aparició dels primers estiuejants, procedents de Girona o de Barcelona, motivà la construcció de nous edificis, que hom podia anomenar *torres* o *xalets*, especialment al carrer que donava sobre la platja i que els del poble en deien simplement *el carrer de Marc* (on *marc* tenia el significat de «mar»). Això pot datar de la segona dècada d'aquest segle.

Els darrers cinquanta anys, l'evolució s'ha anat accelerant en tots sentits. Les transformacions industrials, el creixement del turisme, entre altres coses, han canviat totalment l'aspecte del que fou, durant més de dos-cents anys, un poble tranquil i gairebé desconegut. Aquell carrer «de Marc» s'ha convertit en un passeig urbanitzat que ben sovint les onades han intentat destruir. Les antigues cases gairebé han desaparegut entremig d'edificis singulars i de noves construccions de tota mena. En fi, Sant Antoni ha esdevingut una localitat turística ben notable, amb tots els seus avantatges i inconvenients.

A l'hivern hi queda poc més d'un miler d'habitants, i probablement a ells mateixos els seria difícil d'explicar el significat o l'origen dels malnoms que havien designat les persones o les cases dels seus avantpassats. No obstant això, podem simplement donar-ne a conèixer alguns. Són els que esmentem a continuació, tot adaptant-los, si és possible, a l'ortografia corrent i respectant, en certa manera, el llenguatge local. Entre ells, n'hi ha que probablement deriven d'antics cognoms que es van anar perdent però que seguiren donant nom a la casa. Altres, en canvi, ja es veu clarament que fan referència a algun ofici, a algun aspecte personal, o bé tenen un sentit del tot irònic. Finalment, n'hi ha alguns que no pertanyen precisament al nucli urbà primitiu, sinó que corresponen a cases de la rodalia, de la zona de Treumal o del veïnat o barri de Sant Daniel.

Cal Bagarro	La Cranca
Can Banya	Can Craques (o Caraques)
Cal Barranco	Cas Cremat
Can Biromba	Can Cristo
Cal Bitxo	Cal Cucuc
Cal Bord	Can Culera
Can Bulorda	Can Curenye
Can Burniol	Cal Cutxaron
Can Butis	Ca l'Ermità
Cal Caganer	Ca l'Escombriaire
Can Calot	Ca l'Estirós
Can Cameta	Can Falet
Cal Canonge	Can Fota
Can Caselles	Can Fresques
Can Catoni	Cas Friu
Can Colboni	Can Gareta
Cal Corder	Can Garrofa

Can Janet
Can Jepinc
Can Llenas
Cal Lluent
Can Llúpia
Can Magí
Can Manats
Cal Marxant
Can Maset
Can Mas Pere
Can Massoni
Can Mateu
Can Menjamarç
Cal Menut Bord
Can Met de Ros
Can Met des Gats
Can Met Sona
Can Míliu Perot
Can Misses
Cal Moreu
Cal Morro
En Nenus
Ca la Noia Hortelana
Ca s'Onclet
Cal Pacífic
Can Pareres
Can Patati
Ca na Patxitxa
Can Pela
Can Pere Caló
Cal Peroler
Cal Pilot
Can Pixaxus

Cal Pixós
Ca na Punxona
Can Purgatori
Cal Quetxo
Can Rabassa
Can Rata
Can Ratlla
Can Sagarra
Cal Savi
En Set Rals
Can Sis Dits
Can Taiarrama
Cal Teixidor
Cal Tit Sais
Cal Titit
Can Toledo
Cal Trapisondo
Cal Tremendo
Can Tripera
Cal Trompet
Ca l'Ursaleta
Can Vallxebre
Can Vergeli
Cal Vermei
Can Xaranet
Can Xaravieta
Cal Xeno
Ca na Xeringa
Can Ximbo
Ca la Xitxarra
Cal Xoi
Can Xota
En Xumeu

